

GESCHIEDENIS VAN SOEST

De datum van de oorkonde

" Gegeven 3 Februari, in het jaar onzes Heren duizend achten-
 " twintig, in het vierde jaar van de regering van Heer Koenraad
 " de Tweede, in het eerste jaar van zijn Keizerschap. Gedaan te
 " Utrecht, Heil. Amen.

Zo luidt de vertaling uit het Latijn van de slotzin van de oorkonde van Keizer Koenraad, die voor Soest van zo grote betekenis is.

Wie was Keizer Koenraad?

Sedert 925 viel ons land onder het gezag van de machtige Duitse Keizers uit het Saksische Huis. Toen echter in 1024 Hendrik II - de heilige - overleed, als laatste vertegenwoordiger van dit Saksische Huis, werd na veel twist en tweedracht onder de Duitse Vorsten, de Frankische Chunradus Junior op 8 september van dat jaar tot Koning van Duitsland gekozen.

Op eerste paasdag van het jaar 1027 (26 maart) werd hij te Rome tot Keizer gekroond. Hij regeerde tot in het jaar 1038, overleed in Utrecht en werd in Spiers begraven.

De stad Utrecht heeft hij vaak bezocht, ook al omdat hij goede relaties onderhield met de Bisschop van Utrecht, Bernulphus. Deze Bernulphus was eerder pastoor in "Oosterbeke" en door keizer Koenraad, misschien wel uit dankbaarheid, tot Bisschop van Utrecht aangesteld; aldus verhalen de kronieken.

" Bernulphus was te voren gheweest pastoor van Ooster Beecke,
 " ende is tot desen staet verheven van den Keizer Chunrado II,
 " die welcke treckende na Utrecht (om al-daer den op-roer
 " tusschen de Capitularen ende andere/nopende het kies
 " eens nieuwen Bisschops te stillen") sijne huys-vrouwe
 " Giselam op het uyterste swaer gaende/jae in barensnoodt
 " zijnde/onder-weghen in desselfs huysse ghelaten/ende oock
 " deur hem de blijde tijdinghe/dat sij van eenen jonge sone
 " verlost was/ontvanghen hadde.

Deze "jonge sone" zou Henricus, de enige zoon van Koenraad geweest kunnen zijn, die hem later als Keizer opvolgde, en dan is er in Oosterbeek toen een latere Duitse Keizer geboren.

Het is 1979. Soest viert op grootse wijze haar 950 jarig bestaan. De grandioze optocht was een hoogtepunt en overtrof de stoutste verwachtingen. Maar er was nog veel meer. Zoals de folkloristische dansgroepen uit binnen- en buitenland.

Met bewondering hebben wij gekeken naar de steltlopers Lous Cadetouns uit Les Landes, naar de Italiaanse groep dansers Cantori Popolari delle Isole Eolie en al die anderen.

Weet u het nog? Het spel "Van Zoys tot Soest" in het Soester Natuurbad? Help, de Gemeenteraad verzuipt? Activiteiten op allerlei terrein stonden op het programma en de optocht en massale opmars van 25 schuttersgilden op de "Vrije Gildedag" eind augustus was een waardige afsluiting van de feestelijkheden.

"Tot over vijftig jaar" schreven de kranten.

In 1929 is er in Soest ook feest gevierd, wel drie dagen lang, want Soest bestond 900 jaar.

In "Het officieel programma der feestelijkheden" schreef de historicus T. Pluim onder meer het volgende:

" Ik moet, om onvolledig te zijn, nog op twee zaken wijzen.

" De oorkonde van den Keizer is gedagteekend: 3 Febr. 1028,
 " en nu in 1929 gaat Soest pas jubileeren, dus een jaar te
 " laat, zou men zeggen. En toch is de zaak in orde. Immers
 " in die oude dagen begon het jaar niet op 1 januari, maar
 " pas op den 1en Paaschdag. Laten we nu voor het jaar van
 " onze oorkonde veronderstellen, dat Paschen toen bijv. op
 " 31 Maart viel, dan was 30 Maart nog 1028, maar 31 Maart
 " reeds 1029. En zoo was dus feitelijk de datum der oorkonde,
 " nl. 3 Febr. 1028, volgens onze schrijfwijze al 1029. U ziet
 " dus, dat de zaak in orde is.
 " En nu nog een tweede punt

Hier legt de Heer Pluim uit, dat de oorkonde van 16 Nov. 1006 waar-
 in Soest (Sous) wordt genoemd, niet als een echte oorkonde wordt
 erkend; zij zou pas een paar eeuwen later zijn vervaardigd. De
 brief van 3 Febr. 1028 evenwel is ontwijfelbaar echt.
 Er staat in het feestprogramma, zoals hiervoor is vermeld, inder-
 daad " Ik moet, om onvolledig te zijn" . Waarschijnlijk heeft
 de drukker het woordje "niet" overgeslagen.

Maar met betrekking tot het eerste punt, de datering, is de zaak
 toch niet in orde. Inderdaad werd er in de middeleeuwen een zoge-
 naamde Paasstijl op na gehouden. En er was ook een Kerststijl,
 waarbij het nieuwe jaar begon op 1ste Kerstdag.
 Het begin van het jaar, d.w.z. het noemen van een jaartal als een-
 heid, was dus niet altijd met het begin van de Romeinse Kalender
 (1 Januari) in overeenstemming; hoewel officieel 1 Januari nieuw-
 jaarsdag was.

In de vroege middeleeuwen, als sinds de Karolingen, werd hier de
 Kerststijl gebruikt. Op eerste Kerstdag begon een nieuw jaar.
 Dit is tot het jaar 1200 ongeveer zo gebleven.
 Onder de regering van Keizer Philips van Swaben (1198-1208) kwam
 pas de Paasstijl in gebruik. Dit gebruik liep terug onder zijn op-
 volger Otto IV (1208-1218) maar sinds de regering van Keizer Fre-
 derik (1218-1250) is de Paasstijl vrij algemeen in gebruik, tot in
 de zestiende eeuw.

Rond het jaar 1028 was er hier géén Paasstijl en dat houdt in dat
 3 Februari 1028 ook inderdaad 1028 was.
 Trouwens, er staat ook in de oorkonde dat zij werd geschreven in
 het vierde jaar van het koningschap van Koenraad, en wij weten dat
 hij op 8 September 1024 tot koning werd gekozen.
 En ook staat er "in het eerste jaar van zijn Keizerschap".
 De Keizerskroning van Koenraad vond plaats op de eerste paasdag
 van het jaar 1027 te Rome en 3 Februari 1028 valt dan in dat eer-
 ste jaar.

Vijftig jaar lang is de visie van de Heer Pluim gehandhaafd.
 Steeds werd geschreven over de oorkonde van 1028 (volgens onze jaar-
 telling 1029) en daarom, in 1979 vierde Soest haar 950 bestaan. Het
 was een jaar te laat, maar wat was het een mooi feest. Tot over 49
 jaar.

P.J. van den Breemer

Geraadpleegde bronnen:

A.C.J. Commissaris: Algemene Geschiedenis

F. Dionysium Mudzaert: De Kerckelijke Historie tot 1622

Dr. H. Grotefend: Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen
 Mittelalters und der Neuzeit. 1960